

Resumaziun dal rapport parzial
da la cumissiun parlamentara d'inquisiziun (CPI)
«Cartel da construcziun»

concernent l'investigaziun ed il scleriment da las responsablads e
da l'administraziun dals uffizis dals commembers da la Regenza,
dals departaments e dals posts da servetsch, en spezial dal
Departament da construcziun, traffic e selvicultura en connex
cun cunvegnas da cartel colportadas en l'industria
da construcziun grischuna

PUK BAUKARTELL

c/o Rudin Cantieni Rechtsanwälte AG

Josefstrasse 59

8005 Turitg

www.pukbaukartell.ch

Resumaziun

I. Incumbensa da la Cumissiun parlamentara d'inquisiziun (CPI)

A chaschun da la sesida dals 13 da zercladur 2018 ha il Cussegl grond dal chantun Grischun nominà 1
– en ina decisiun unanima – ina cumissiun parlamentara d'inquisiziun cun las suandantas incaricas¹:

- a) investigaziun e scleriment da las responsablads e da l'administraziun dals uffizis dals com- 2
members da la Regenza, dals departaments e dals posts da servetsch, en spezial dal Departament
da construcziun, traffic e selvicultura en connex cun cunvegnas da cartel colportadas en l'indu-
stria da construcziun grischuna;
- b) examinaziun dal controlling e da la surveglianza interna sin il stgalim dals departaments e da
las unitads administrativas; examinaziun dal tractament da suspects e da renviaments en connex
cun cunvegnas da cartel colportadas en l'industria da construcziun grischuna;
- c) investigaziun da las acziuns da la polizia e dal cumportament d'ulteriurs posts involvids envers
A.Q.;
- d) investigaziun da l'execuziun da la surveglianza sur da tut ils posts involvids directamain u
indirectamain en las acziuns da la polizia.

II. Investigaziun

Las acziuns da la polizia ed il cumportament d'ulteriurs posts involvids envers A.Q. èn stads l'object 3
da l'emprim rapport parzial da la CPI dals 5 da november 2019.² L'object d'investigaziun da quest
segund rapport parzial da la CPI era la dumonda, sch'il chantun resp. ils commembers da la Regenza
sco er emploiadas ed emploiads chantunals eran involvids en las cunvegnas da cartel colportadas
ed en ulteriuras praticas en il sector da construcziun bassa ed auta, sch'ellas ed els avevan enconu-
schientscha da quai u avessan stuè avair enconuschientscha da quai, applitgond l'attenziun corre-
spondenta. Plinavant ha la CPI retschertgà, co ch'il chantun resp. ils commembers da la Regenza
sco er emploiadas ed emploiads chantunals èn procedids cun las infurmaziuns ch'eran enconu-
schentas ad ellas ed els. Uschenavant che quai è stà inditgà suenter l'emprim rapport parzial pervia

¹ Protocol verbal dal Cussegl grond dals 13-06-2018, p. 863 ss., act. A.2.1.2; art. 2 dal conclus da nominaziun, act.

A.2.1.1

² Quest rapport parzial po vegnir consultà sut www.pukbaukartell.ch → rumantsch → Documents.

dals rapports en las medias, ha la CPI la finala fatg, en il rom da questa investigaziun, scleriments complementars davart las incaricas d'investigaziun tenor las lit. c e d concernent las acziuns da la polizia ed il cumportament d'ulteriurs posts involvids envers A.Q.

4 Sin basa da sias investigaziuns è la CPI arrivada als suandants resultats:

1. Nagina participaziun activa a cunvegnas da submissiun

5 Las investigaziuns voluminusas da la CPI en connex cun il rapport parzial qua avant maun n'han purtà nagins indizis che commembers da la Regenza u collavuraturas e collavuratur da l'administraziun chantunala eran involvids activamain en las cunvegnas da submissiun. La CPI n'ha er chattà nagins indizis da concessiuns d'avantatgs a favur d'employadas ed employads da l'administraziun ubain da commembras e commembers da las autoritads, p.ex. en furma da regals u d'invitatiuns, che avessan surpassà il rom admissibel, cun la finamira da proteger las cunvegnas da submissiun. Er l'ipotesa ch'è vegnida derasada en las medias suenter l'emprim rapport parzial da la CPI, numnadamain che la consorta resp. il consort da duas persunas involvidas en las acziuns da la polizia cunter A.Q. hajan profità dal cartel da construcziun en Engiadina Bassa e ch'igl haja perquai gè lieu ina instrumentalisaziun da la Polizia chantunala e d'auters posts, n'ha la finala betg pudì vegnir confermada.

2. Enconuschientschas da cunvegnas da submissiun avant l'onn 2009

6 L'evaluaziun dal material d'investigaziun voluminus e da las interrogaziuns ha mussà che collavuraturas e collavuratur da l'administraziun chantunala sco er commembers da la Regenza supponivan gia baud cunvegnas da submissiun en ils *fatgs da cuvrida* e ch'ellas ed els savevan per part da talas il cumenzament dals onns 2000. Percunter eran las cunvegnas da submissiun *tranter ils impressaris da l'Engiadina Bassa* pli difficilas da percepir per las collavuraturas ed ils collavuratur da l'administraziun chantunala e per ils commembers da la Regenza, perquai che quests impressaris agivan da maniera pli zuppada. Tuttina è la CPI vegnida a la persvasiun ch'i eran avant maun tar il DCTS, en spezial tar il UCB, gia avant l'onn 2009 supposiziuns areguard cunvegnas da submissiun tranter ils impressaris da l'Engiadina Bassa. Medemamain ha la CPI pudì constatar che differentas collavuraturas e differents collavuratur dal UCB na supponivan betg mo pli e pli savens cunvegnas da submissiun, mabain savevan da talas.

7 Malgrà questas supposiziuns ed enconuschientschas è il chantun intervegnì mo en moda fitg precauta e n'ha per entant prendì naginas mesiras u mo mesiras insufficientas per cumbatter

sistematicamain cunvegnas da submissiun – cumbain ch'ins era er conscient da la nuschaivladad da cunvegnas. La CPI è da l'avis che singulas emploiadas chantunales e singuls emploiads chantunals han violà gia da quel temp obligaziuns da servetsch, perquai ch'ellas ed els savevan da cunvegnas da submissiun illegalas u han ignorà indizis concrets en moda betg suandabla e n'han instradà u persequità nagins ulteriurs scleriments e naginas ulteriuras mesiras per cumbatter talas praticas.

3. Enconuschientschas da cunvegnas da submissiun dapi l'onn 2009

Il pli tard suenter che A.Q. era sa preschentà il cumenzament da l'onn 2009 tar il UCB a Cuira, 8
disponiva il UCB d'indizis relativamain detagliads davart anteriuras cunvegnas da submissiun tranter impressaris da l'Engiadina Bassa, ma er davart cunvegnas da submissiun anc pratitgadas l'onn 2009. Sco che la CPI ha dentant constatà en il rom da las investigaziuns, n'èn vegnidas prendidas silsuenter naginas mesiras adequatas. Tenor l'opiniun da la CPI fissan ulteriurs scleriments ed ulteriuras mesiras stads inditgads urgentamain suenter la cumpariziun dad A.Q. En spezial avess ins stuì infurmar resp. instruir ils posts e las personas surordinadas (DCTS, cusseglier guvernativ cumpetent) ed – en ina furma adeguata – er las collavuraturas ed ils collavuratur da l'administraziun chantunala ch'eran incumbensads cun las submissiuns. La CPI giuditgescha las omissiuns da differentas personas directivas entaifer il UCB, suenter la cumpariziun dad A.Q., sco violaziuns da las obligaziuns da servetsch. Sche questas personas fissan daventadas activas en moda cunvegnenta e conform a l'obligaziun, fissan las collavuraturas ed ils collavuratur ch'eran incumbensads cun las submissiuns vegnids sensibilisads gia a partir da quel mument per il tema, ed i avessan pudì vegnir instradadas – er sin plaun surordinà – mesiras sistematicas per identifitgar e per prevegnir a cunvegnas da submissiun.

4. Circumstanzas favurisantas

En il rom da las investigaziuns ha la CPI constatà ch'il chantun ha stgaffi – en spezial tras sia 9
politica d'infurmaziun – circumstanzas che han facilità als impressaris da far cunvegnas da submissiun. Latiers tutgan en spezial las infurmaziuns activas da vart dals posts d'acquisiziun a chaschun da radunanzas regionalas da la Pro Engiadina Bassa e da radunanzas d'atun da la secziun Engiadina Bassa/Val Müstair da la Societad grischuna dals impressaris constructurs. Questas infurmaziuns han probablamain pussibilità als impressaris da preparar gia baud lur cunvegnas resp. la repartiziun dals projects vegnints. Il medem vala per las infurmaziuns ch'eran vegnidas repartidas a las commembras ed als commembers dal Cussegl grond e che na tutgavan betg pli tar il preventiv chantunale, cunquai ch'i sa tractava tar questas personas – en almain in cas – d'in impressari.

5. Rolla dal pretsch

- 10 Cunquai ch'il volumen d'acquisiziuns dal chantun, ch'è pertutgà da cunvegnas, è fitg grond, cuntegna el in potenzial da donn considerabel pervia da pretschs excessivs en consequenza da cunvegnas da submissiun. Per la CPI èsi probabel che las cunvegnas da submissiun da l'industria da construcziun grischuna han chaschunà pretschs excessivs e ch'igl è resultà in donn finanziel d'ina dimensiun nunenconuschenta per il chantun pervia da las cunvegnas.
- 11 En connex cun la rolla dal pretsch è la CPI plinavant vegnida a la persvasiun ch'il pretsch steva fermamain en il focus tar ils criteris d'agiudicaziun e che auters criteris, sco p.ex. la qualitat, n'èn strusch vegnids resguardads. Cun auters plets èn las lavurs mintgamai vegnidas surdadas a l'offerent il pli favuraivel. Tenor l'avis da la CPI ha questa savida favurisà cunvegnas da submissiun tranter ils impressaris ed ha impedì ina concorrenza funcziunanta.
- 12 La CPI ha dentant er constatà che la focussaziun sin il pretsch è, en vista al dretg d'acquisiziun vertent, immanenta al sistem e che questa problematica fundamentala ha, ultra da la favurisaziun pussaivla da cunvegnas da pretschs, anc autras consequenzas. Vegnir menziunadas ston en spezial pretensiuns posteriuras – per part er nungustifitgadas – d'impressaris en il rom da realisaziuns da projects, ma er operaziuns illoialas en connex cun rendaquints d'impressaris. Indizis che represchentantas e represchentants dal chantun n'hajan betg ademplì lur incumbensas conform a l'obligaziun en quai che pertutga la controlla da pretensiuns posteriuras ubain da dimensiuns messas a quint dals impressaris, n'èn dentant betg sa mussads en il rom da las investigaziuns da la CPI.

6. Mesiras suenter l'avertura da las investigaziuns da la CUMCO l'onn 2012

- 13 Suenter l'avertura da las investigaziuns da la CUMCO l'onn 2012 ha il chantun reagì svelt ed adequatamain. Las mesiras ed ils instruments introducids da nov èn effizients ed eran resp. èn per gronda part enconuschents a las collavuraturas ed als collavuratur dal DCTS resp. dal DIEM e vegnan utilisads. En sia brev dal matg 2020 al giurist da submissiun dal DCTS resp. dal DIEM ha il secretariat da la CUMCO perquai alura er valità ils pass interns per examinar irregularitads ed indizis da cumportaments inadmissibels resp. il program da controlla intern, sco quai ch'el è vegnì introduci dal chantun, sco exemplarics e cunvegnents. Da suttastritgar spezialmain èn – tenor l'avis da la CPI – l'introducziun d'ina glista da controlla «Indizis per cunvegnas da submissiun» e l'installaziun d'in post da consultaziun per annunziar cunvegnas da submissiun sco er per retschaiver indicaziuns da corrupziun. Cun in instrument da screening, che vegn actualmain anc sviluppà vinavant, stat eventualmain a disposiziun bainbaud in ulteriur instrument da controlla per percepir

en moda fidabla cunvegna da submissiun. Areguard las mesiras ed ils instruments multifars ha la CPI constatà mo en tscherts puncts in potenzial da meglieraziun.

7. Rolla dad A.Q.

Ina rolla impurtanta en connex cun l'investigaziun ha giugà A.Q. El è sta quel ch'è daventà activ 14 l'onn 2009 cunter il cartel da construcziun, cur ch'el è sa preschentà tar l'Uffizi districtual da construcziun bassa a Scuol e pli tard tar il UCB a Cuira. E sco quai che la Cumissiun da gestiun ha explitgà en sia proposta al Cussegl grond, è el stà participà pli tard «decisivamain al fatg che las proceduras èn vegnidas instradadas», cunquai ch'el «ha surdà indizis correspondentis a la CUMCO». ³ La CPI ha examinà detagliadamain las decleraziuns ed ils documents dad A.Q. en connex cun l'object d'investigaziun ed è vegnida a la conclusiun en il rom da l'appreziaziun che differents fatgs han pudì vegnir stabilids, auters percunter betg. Independentamain da quests resultats concrets da l'investigaziun stoi vegnir undrà en quest lieu che A.Q. ha mess en moviment las differentas investigaziuns en connex cun il cartel da construcziun ed ha uschia prestà ina contribuziun impurtanta per scuvrir las cunvegna da submissiun inadmissiblas e per sensibilisar per quest tema.

III. Champs tematics da las recumandaziuns

Sin basa da las enconuschientschas obtegnidas en il rom da l'investigaziun fa la CPI ina retscha da 15 propostas e da recumandaziuns per l'avegnir. Quellas pertutgan ils suandants champs tematics:

- documentaziun da l'agir da l'administraziun
- comunicaziun interna e surpigliada da responsabladad
- post da consultaziun per whistleblowing
- tractament d'annunzias da cas da suspect sa basond sin la glista da controlla «Indizis per cunvegna da submissiun»
- obligaziun da prevenziun
- scolaziun
- criteris d'agiudicaziun
- cumparegliaziun dals pretschs
- controlla consequenta da las dimensiuns
- dar infurmaziuns
- rinforzament da las cumpetenzas d'ina CPI

³ Proposta da la Cumissiun da gestiun al Cussegl grond, p. 3, act. A. 2.1.1